

Силабус
навчальної дисципліни
Психологія
2021-2022 навчальний рік

Освітньо-професійна програма: «Середня освіта (українська мова і література, англійська мова)».

Спеціальність: 014 Середня освіта

Предметна спеціальність: 014.01 українська мова і література

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Рівень вищої освіти: перший

Викладач (і)	Ірина ЧЕРЕЗОВА
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/fppom/structure-fppom/kaf-psiologiya/
Контактний тел.	0665134464
E-mail викладача:	qen_berd@ukr.net
Графік консультацій	Вівторок 13.00-14.00, субота 12.30-13.30 ч/т, ауд. Б 316

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
6/180	30	30	120	екзамен

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: психологія, психіка, свідомість, психічні процеси, психічні стани, психічні властивості, вікова періодизація, навчання, виховання, педагогічна діяльність.

Мета та предмет курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія» є забезпечення загальної теоретичної та практичної підготовки здобувачів вищої освіти у галузі загальної, вікової та педагогічної психології.

Предметом психології є закономірності та механізми психіки, її вікова динаміка, психологічні основи навчання, виховання та педагогічної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Психологія» студент буде **знати:**

- методологічні засади та світоглядні основи психології як науки;
- понятійний апарат даної галузі психологічної науки;
- методи психологічного дослідження;
- загальні закономірності розвитку особистості, її виховання та формування;
- структуру індивідуальності та шляхи їх розвитку;
- закономірності та єдність навчання, виховання і психічного розвитку;
- вікові закономірності розвитку психіки та її прояви;
- особливості процесів навчання та виховання;
- психологічні основи педагогічної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Психологія» студент буде **вміти:**

- аналізувати та оцінювати психічні явища;
- досліджувати прояви та рівні розвитку особистості на різних вікових етапах;
- проводити спостереження за рівнем сформованості когнітивних процесів учнів, їх емоційно-вольової сфери;
- володіти психологічним інструментарієм та застосовувати його в процесі педагогічної діяльності;
- застосовувати новітні психологічні технології в професійній діяльності;
- удосконалювати навички самостійної навчальної діяльності;
- на основі самопізнання формувати власний стиль науково-педагогічної діяльності та професійного спілкування.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
<p>ЗК 1. Здатність діяти відповідально й свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізовувати свої права й обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).</p> <p>ЗК 2. Здатність до особистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціально компетентність).</p> <p>ЗК 3. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).</p> <p>ЗК 4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).</p> <p>ЗК 5. Здатність до генерування нових ідей, ви-явлення та розуміння проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність).</p> <p>ПК 1.2. Здатність забезпечувати здобуття учнями освіти з урахуванням особливостей мовного середовища в закладі освіти (мова національної меншини України).</p> <p>ПК 1.4. Здатність формувати й розвивати мовно-комунікативні вміння та навички учнів.</p> <p>ПК 2.2. Здатність формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей, засобами української мови, української літератури, англійської мови.</p> <p>ПК 2.5. Здатність розвивати в учнів критичне мислення.</p> <p>ПК 2.7. Здатність формувати ціннісні ставлення в учнів засобами української мови, української літератури, англійської мови.</p> <p>ПК 2.8. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах українською та англійською мовами, володіти методикою розвитку мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.</p> <p>ПК 4.1. Здатність визначати й урахувувати в освітньому процесі вікові та інші</p>	<p>ПРУ 1.7. Формувати в учнів здатність до взаєморозуміння, міжособистісної взаємодії засобами активної та пасивної комунікації.</p> <p>ПРУ 2.4. Розвивати в учнів ключові компетентності й уміння, спільні для всіх компетентностей; формувати готовність до застосування їх у навчальній діяльності.</p> <p>ПРУ 2.6. Формувати в учнів розуміння природних зв'язків різних процесів, уміння розв'язувати практичні завдання, що вимагають синтезу знань із різних освітніх галузей; розвивати в учнів системне мислення.</p> <p>ПРУ 2.11. Застосовувати технології розвитку в учнів критичного мислення для розуміння себе, своїх цінностей і потреб, здатності до осмислення власних рішень і їх наслідків, навичок рефлексії.</p> <p>ПРУ 2.12. Розвивати в учнів здатність протистояти інформаційному тиску, усвідомлювати маніпуляції.</p> <p>ПРУ 2.14. Формувати ціннісні ставлення в учнів у процесі їхнього навчання, виховання й розвитку.</p> <p>ПРУ 4.1. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та інших особливостей учнів.</p> <p>ПРУ 4.2. Складати (брати участь у складанні) індивідуальну програму розвитку та/ або індивідуальний навчальний план учня, іншим чином сприяти формуванню індивідуальної освітньої траєкторії учнів.</p> <p>ПРУ 4.3. Визначити прояви завищеної чи заниженої самооцінки учнів з метою їх коригування.</p> <p>ПРУ 4.4. Створювати умови для формування позитивної самооцінки учнів.</p> <p>ПРУ 4.5. Використовувати основні стратегії роботи з учнями, що сприяють формуванню їхньої позитивної самооцінки.</p> <p>ПРУ 4.6. Застосовувати методи роботи, навчальні матеріали та завдання для розвитку пізнавальної діяльності учнів.</p> <p>ПРУ 4.7. Створювати умови для формування мотивації учнів до навчання.</p> <p>ПРУ 4.8. Використовувати стратегії, що заохочують учнів до ефективної взаємодії.</p> <p>ПРУ 4.9. Використовувати способи самозбереження психічного здоров'я, запобігання професійному вигоранню, управління власними емоціями.</p> <p>ПРУ 4.10. Конструктивно реагувати на стрес, конфліктні ситуації, сприяти порозумінню.</p> <p>ПРУ 4.11. Застосовувати в освітньому процесі практики концентрації уваги, усвідомленого емоційного редагування.</p> <p>ПРУ 5.1. Організовувати діалог і полілог з учнями та іншими учасниками освітнього процесу, поважаючи права людини та суспільні цінності.</p> <p>ПРУ 5.2. Застосовувати в обговоренні освітніх, соціальних і життєвих проблем методика усвідомленого та емпатійного слухання, ненасильницької та безконфліктної комунікації; запобігати конфліктам в освітньому процесі.</p> <p>ПРУ 5.3. Застосовувати основні стратегії поведінки щодо захисту власних прав і захисту учнів в освітньому процесі.</p> <p>ПРУ 6.1. Застосовувати механізми реалізації суб'єкт-суб'єктних відносин між вчителем і учнем.</p> <p>ПРУ 6.2. Застосовувати для забезпечення суб'єкт-суб'єктного</p>

<p>індивідуальні особливості учнів.</p> <p>ПК 4.2. Здатність використовувати стратегії роботи з учнями, що сприяють розвиткові їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності.</p> <p>ПК 4.3. Здатність формувати мотивацію учнів та організувати їхню пізнавальну діяльність.</p> <p>ПК 4.4. Здатність формувати спільноту учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною.</p> <p>ПК 5.1. Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами.</p> <p>ПК 5.2. Здатність конструктивно й безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу.</p> <p>ПК 5.3. Здатність усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.</p> <p>ПК 6.1. Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями в освітньому процесі.</p> <p>ПК 7.2. Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами.</p> <p>ПК 7.3. Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей, інтересів.</p> <p>ПК 9.1. Здатність проектувати осередки навчання, виховання й розвитку учнів.</p> <p>ПК 10.1. Здатність прогнозувати результати освітнього процесу.</p>	<p>підходу навички координації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів, підтримування їх прагнення до саморозвитку, розкриття їхніх здібностей і пізнавальних можливостей.</p> <p>ПРУ 6.5. Співпрацювати з батьками як членами команди психолого-педагогічного супроводу учня з особливими освітніми потребами.</p> <p>ПРУ 6.6. Співпрацювати із залученими фахівцями в процесі розроблення та реалізації індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану для осіб з особливими освітніми потребами.</p> <p>ПРУ 7.1. Використовувати інструменти забезпечення інклюзивного навчання в освітньому процесі.</p> <p>ПРУ 7.4. Організувати освітній простір безпечно та з урахуванням особливостей, потреб і можливостей учнів.</p> <p>ПРУ 8.2. Уживати заходів щодо запобігання та протидії булінгу, різним проявам насильства серед учнів та інших учасників освітнього процесу.</p> <p>ПРУ 8.4. Формувати в учнів навички здорового та безпечного способів життя.</p> <p>ПРУ 9.2. Проектувати осередки навчання, виховання й розвитку в навчальному приміщенні спільно з учнями, зважаючи на їхні вікові особливості, інтереси та потреби.</p> <p>ПРУ 10.1. Формулювати цілі освітнього процесу на основі прогностичних методів планування. Здійснювати різні види планування освітнього процесу на різних його етапах залежно від поставленої мети, індивідуальних особливостей учнів, особливостей діяльності закладу освіти.</p> <p>ПРУ 12.5. Розвивати в учнів уміння здійснювати самомотивацію до навчання, аналіз, рефлексію навчальної діяльності та її результативності. Забезпечувати зворотний зв'язок з учнями щодо сприйняття, розуміння та засвоєння ними навчального матеріалу з української мови, української літератури, англійської мови.</p> <p>ПРУ 12.6. Розвивати в учнів уміння здійснювати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання з української мови, української літератури, англійської мови.</p>
--	---

Зміст курсу

Модуль 1. Загальна психологія

Тема 1. Вступ до психології. Визначення психології як науки та її завдання. Рефлекторна природа психіки. Психіка і свідомість. Основні галузі психологічних знань. Зв'язок психології з іншими науками. Основні напрями в сучасній психології. Основні вимоги до методів психології. Основні та додаткові методи психології. Розвиток психіки і свідомості. Історичний розвиток людської свідомості.

Тема 2. Особистість у діяльності та спілкуванні. Поняття про особистість та її структуру. Активність особистості та її джерела. Розвиток і виховання особистості. Поняття про групи. Міжособистісні сосунки у групі. Поняття про діяльність. Зміст і структура діяльності. Засоби діяльності. Основні види діяльності людини. Поняття про спілкування. Засоби спілкування. Функції спілкування. Різновиди спілкування.

Тема 3. Пізнавальні психічні процеси. Поняття про увагу. Функції уваги. Природа уваги. Види уваги. Властивості уваги. Поняття про відчуття. Фізіологічні механізми відчуттів. Класифікація та види відчуттів. Властивості і закономірності відчуттів. Поняття про сприймання. Рефлекторна природа сприймань. Види сприймання. Властивості сприймання. Поняття про пам'ять. Природа пам'яті. Теорії і закони пам'яті. Класифікація та види пам'яті. Характеристики процесів пам'яті. Індивідуальні особливості пам'яті. Поняття про мислення. Розумові дії та операції. Форми мислення. Види мислення. Індивідуальні відмінності в мисленні людей. Поняття про уяву. Фізіологічні основи уяви. Основні прийоми створення образів уяви. Класифікація та види уяви. Індивідуальні особливості уяви.

Тема 4. Емоційно-вольові процеси. Поняття про почуття та емоції. Фізіологічне підґрунтя емоцій і

почуттів. Види емоцій та почуттів. Форми переживання емоцій і почуттів. Вищі почуття. Поняття про волю. Функції волі. Природа волі. Довільні дії та їх особливості. Основні фази складної вольової дії. Індивідуальні особливості волі людини.

Тема 5. Індивідуально-психологічні особливості особистості. Поняття про темперамент. Фізіологічні основи темпераменту. Тип ВНД і темперамент. Психологічна характеристика типів темпераменту. Властивості темпераменту. Темперамент та індивідуальний стиль діяльності. Поняття про характер. Природні і соціальні передумови формування характеру. Структура характеру. Провідні риси характеру. Поняття акцентуації характеру. Основні умови та механізми формування характеру. Поняття про здібності. Природні і соціальні передумови здібностей. Задатки. Структура та види здібностей. Індивідуальні відмінності у здібностях людей.

Модуль 2. Вікова психологія

Тема 1. Загальні засади вікової психології. Об'єкт і предмет вікової психології. Місце вікової психології у системі психологічних наук. Методологічні засади вікової психології. Методи вікової психології. Структура, функції і завдання вікової психології. Виникнення і розвиток вікової психології. Теоретичні основи вікової психології.

Тема 2. Психологія дитинства. Загальна характеристика пренатального розвитку. Початок психічного життя. Особливості розвитку новонародженого. Психічний розвиток немовляти. Особливості розвитку в ранньому дитинстві. Психічний і особистісний розвиток дитини у дошкільному віці. Готовність дитини до шкільного навчання. Загальна характеристика розвитку молодшого школяра. Розвиток самосвідомості молодшого школяра. Розвиток спонукальної сфери молодшого школяра. Особливості пізнавальної сфери молодшого школяра.

Тема 3. Психологія дорослішання. Місце підліткового періоду в загальному процесі індивідуального розвитку. Соціальна ситуація розвитку підлітка. Провідна діяльність підлітка. Психологічні новоутворення підліткового віку. Розвиток самосвідомості підлітка. Розвиток спонукальної сфери підлітка. Пізнавальний розвиток у підлітковому віці. Особливості навчально-виховної роботи з підлітками. Поняття юності. Розвиток самосвідомості у ранній юності. Розвиток спонукальної сфери у період ранньої юності. Особливості спілкування у ранній юності. Особливості розвитку пізнавальних психічних процесів. Соціально-психологічна готовність до самостійного життя. Загальні особливості зрілої юності.

Тема 4. Психологія дорослості. Дорослість як етап онтогенезу. Періодизація психічного розвитку дорослої людини. Проблеми розвитку у дорослому віці. Рання дорослість. Особливості розвитку самосвідомості у ранньому дорослому віці. Особливості спонукальної сфери у ранньому дорослому віці. Розвиток інтелекту та окремих інтелектуальних функцій. Особливості емоційного розвитку у ранньому дорослому віці. Зрілий дорослий вік. Особливості життєдіяльності у зрілому дорослому віці. Розвиток «Я-концепції». Розвиток спонукальної сфери. Особливості емоційної сфери у зрілому дорослому віці. Особливості пізнавальних процесів у зрілому дорослому віці.

Тема 5. Психологія старіння. Загальна характеристика старості. Особливості «Я-концепції» та розвитку особистості в період старості. Особливості пізнавальних та емоційних процесів в старості. Фізіологічні обмеження і особливості поведінки людей похилого віку. Мудрість як сенс життя у старості. Значення сім'ї для людини похилого віку.

Модуль 3. Педагогічна психологія

Тема 1. Вступ до педагогічної психології. Предмет і завдання педагогічної психології. Міжпредметні зв'язки педагогічної психології з іншими науками. Система категорій педагогічної психології. Поняття соціалізації. Методологічні принципи та методи педагогічної психології.

Тема 2. Психологія навчання. Зміст і сутність категорії навчання. Навчання як умова розвитку. Основні лінії психічного розвитку в процесі навчання та виховання. Історичні методи та форми організації навчання. Основні типи навчання та їхні психологічні моделі. Класифікація видів навчання. Напрями розвитку сучасного навчання

Тема 3. Психологія навчальної діяльності. Поняття про навчіння та учіння. Механізми та закони навчіння. Учіння як пізнавальна діяльність. Зарубіжні концепції учіння. Вітчизняні теорії учіння. Теорія цілеспрямованої навчальної діяльності. Рівневий аналіз навчальної діяльності. Покомпонентний аналіз навчальної діяльності. Вікова динаміка формування навчальної діяльності. Здібності в навчальній діяльності. Психологічні питання самоосвітньої діяльності.

Тема 4. Психологія виховання. Сутність та завдання психології виховання. Специфіка процесу

виховання. Механізми формування особистості у процесі виховання. Загальні психологічні закономірності формування особистості учня. Проблема управління вихованням. Показники та критерії вихованості особистості. Формування якостей особистості у процесі виховання. Вікові аспекти виховання. Самовиховання особистості: завдання, структура, етапи, методи.

Тема 5. Психологія педагогічної діяльності. Специфіка та психологічна структура педагогічної діяльності. Функції та творчий характер педагогічної діяльності. Стили педагогічної діяльності. Індивідуальний стиль діяльності вчителя. Психолого-педагогічні проблеми взаємодії вчителя і учнів. Педагогічне спілкування. Педагогічний такт. Особливості педагогічних конфліктів. Психологічні бар'єри у процесі педагогічної діяльності.

Методи навчання: В умовах кредитної технології навчання найбільш ефективними є методи, спрямовані на формування активної позиції здобувачів вищої освіти, активізацію та стимулювання їх навчально-пізнавальної діяльності : проблемні й оглядові лекції, бесіда, презентація, демонстрація навчального матеріалу із застосуванням комп'ютерної та телекомунікаційної техніки, навчальна дискусія, ділові ігри, рішення психологічних задач та ситуацій, дистанційні консультації тощо.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Своєчасне виконання практичних завдань та самостійної роботи є обов'язковим. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Відпрацювання тем курсу, що були пропущені або не підготовлені, відбувається на консультаціях згідно графіку.

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання норм академічної доброчесності є загальною вимогою для студентів БДПУ згідно з Положенням про академічну доброчесність у БДПУ. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. При повторних порушеннях, беручи до уваги моральний аспект проблеми, до студента можуть бути застосовані дисциплінарні заходи.

Політика щодо відвідування. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають лекційні та практичні заняття курсу. За об'єктивних причин (хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватись термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: Вивчення курсу передбачає використання ТЗН (мультимедійний проектор, екран, ноутбук тощо), офіційних каналів зв'язку (Viber, Google, Zoom, Skype, електронна пошта тощо) та освітніх платформ (MOODLE та ін.).

Система оцінювання та вимоги:

Оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролів. Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних під час поточного та підсумкового контролів і максимально складає 100 балів.

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять. При оцінюванні на практичних заняттях враховується активність студентів у занятті, відповіді на питання, обговорення дискусійних та додаткових питань, виконання практичних завдань та самостійної роботи.

Підсумковий контроль відбувається у формі екзамену.

Максимальна оцінка навчальних досягнень студента

- 1) Максимальна сума балів поточного контролю (практичні та самостійні роботи) – 50 балів.
- 2) Максимальна сума балів підсумкового контролю (екзамен) – 50 балів.
- 3) Максимальна сума балів за навчальну дисципліну (підсумкове оцінювання) – 100 балів.

Таблиця 1. Розподіл набраних студентом балів під час поточного контролю

Види робіт	Кількість набраних балів						
	незадовільно	незадовільно	задовільно	задовільно	добре	добре	відмінно
	1-12	13-24	25-30	31-35	36-40	41-45	46-50
	F	FX	E	D	C	B	A
	не зараховано		зараховано				
Практичне заняття № 1	0,8	1,6	2	2,3	2,7	3	3.3
Практичне заняття № 2	0,8	1,6	2	2,3	2,7	3	3.3
Практичне заняття № 3	0,8	1,6	2	2,3	2,7	3	3.3
Практичне заняття № 4	0,8	1,6	2	2,3	2,7	3	3.3
Практичне заняття № 5	0,8	1,6	2	2,3	2,7	3	3.3
Практичне заняття № 6	0,8	1,6	2	2,3	2,7	3	3.3
Практичне заняття № 7	0,8	1,6	2	2,3	2,7	3	3.3
Практичне заняття № 8	0,8	1,6	2	2,3	2,7	3	3.3
Практичне заняття № 9	0,8	1,6	2	2,3	2,7	3	3.3
Практичне заняття № 10	0,8	1,6	2	2,3	2,7	3	3.3
Практичне заняття № 11	0,8	1,6	2	2,3	2,7	3	3.3
Практичне заняття № 12	0,8	1,6	2	2,3	2,7	3	3.3
Практичне заняття № 13	0,8	1,6	2	2,3	2,7	3	3.3
Практичне заняття № 14	0,8	1,6	2	2,3	2,7	3	3.3
Практичне заняття № 15	0,8	1,6	2	2,3	2,7	3	3.3

Таблиця 2. Шкала оцінювання поточного та підсумкового контролю (екзамен)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
46-50	відмінно	зараховано	A (відмінно)
41-45	добре		B (дуже добре)
36-40			C (добре)
31-35	задовільно	не зараховано	D (задовільно)
25-30			E (достатньо)
13-24	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-12	незадовільно		F (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та під час поточного контролю та підсумкового контролю (екзамену) (50+50=100) та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Таблиця 3. Відповідність результатів контролю знань за різними шкалами та критерії оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності за 100-бальною шкалою	Шкала оцінювання ЄКТС		Критерії оцінювання	Національна шкала оцінювання	
	Оцінка за шкалою ЄКТС	Значення оцінки за шкалою ЄКТС		Екзамен, курсова робота, практика	Залік
90-100	A	відмінно	Студент виявляє творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, може	відмінно	зараховано

			використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує свої відповіді.		
78-89	B	дуже добре	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці творчо розв'язує вправи і завдання у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	добре	
65-77	C	добре	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовує її на практиці; вміє контролювати власну діяльність; виправляти помилки, добирати аргументи для підтвердження своїх думок.		
58-64	D	задовільно	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.		
50-57	E	достатньо	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, фрагментів.	незадовільно	

Таблиця 4. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	добре		B (дуже добре)
65-77			C (добре)
58-64			D (задовільно)
50-57	задовільно		E (достатньо)

35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34	незадовільно		F (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

Список рекомендованих джерел

Основні

1. Власова О. І. Педагогічна психологія : навч. посіб. К. : Либідь, 2005. 400 с.
2. Волошина В. В., Долинська Л. В., Ставицька С. О., Темрук О. В. Загальна психологія : практикум. К. : Каравела, 2005. 280 с.
3. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій) : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 128 с.
4. Лисянська Т. М. Педагогічна психологія : практикум. К. : Видавничий центр НАУ, 2008. 212 с.
5. Максименко С. Д. Загальна психологія : навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2008. 272 с.
6. Психологія : підручник / за ред. Ю. А. Трофімова. К. : Либідь, 2008. 560 с.
7. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія : навч. посіб. К. : Академвидав, 2005. 360 с.
8. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності : навч. посіб. К. : Вища шк., 2004. 335 с.
9. Скрипченко О. В. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. К. : Просвіта, 2004. 413 с.
10. Черезова І. О. Психологія : навч. посіб. Бердянськ : БДПУ, 2015. 278 с.
11. Чумак В. В. Вікова психологія : навч. посіб. Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2015. 196 с.

Додаткові

12. Большая психологическая энциклопедия. М. : Эксмо, 2007. 544 с.
13. Волков Б. С. Психология младшего школьника. М. : Альма Матер, 2005. 208 с.
14. Волков Б. С. Психология подростка. М. : Академический Проект, 2017. 240 с.
15. Волков Б. С. Психология юности и молодости. М. : Академический Проект : Трикста, 2006. 256 с.
16. Воспитание трудного ребенка. Дети с девиантным поведением : учеб.-метод. пособ. / под ред. М.И. Рожкова. М. : ВЛАДОС, 2006. 239 с.
17. Гамезо М. В., Петрова Е. А., Орлова Л. М. Возрастная и педагогическая психология. М. : Логос, 2003. 512 с.
18. Долинська Л. В., Матяш-Заяц Л. П. Психологія конфлікту : навч. посіб. К. : Каравела, 2010. 304 с.
19. Зимняя И. А. Педагогическая психология. М. : Логос, 2002. 384 с.
20. Крайг Г. Психология развития. СПб. : Питер, 2000. 992 с.
21. Крысько В. Г. Психология и педагогика в схемах и таблицах. М., 1999. 384 с.
22. Кулагина И. Ю., Колюцкий В. Н. Возрастная психология. М. : ТЦ Сфера, 2002. 464 с.
23. Поливанова К. Н. Психология возрастных кризисов. М. : Логос, 2000. 184 с.
24. Скороходова Н. Ю. Психология ведения урока. СПб. : Речь, 2002. 148 с.
25. Слободчиков В. И., Исаев Е.И. Психология развития человека. М. : Логос, 2000. 416с.
26. Степанов В. Г. Психология трудных школьников. М. : Изд. центр «Академия», 2001. 336с.
27. Столяренко Л.Д. Педагогическая психология / Л.Д. Столяренко. – Ростов н/Д: «Феникс», 2003.
28. Шаграева О. А. Детская психология. М. : ВЛАДОС, 2001. 368 с.
29. Швалб Ю. М., Муханова И. Ф. Возрастная психология : учеб. пособ. Донецк : Норд-Пресс, 2005. 303 с.
30. Щотка О. П. Вікова психологія дорослої людини. Ніжин : Редакційно-видавничий відділ НДПУ, 2001. 194 с.

Інформаційні ресурси

Бібліотека БДПУ (www.bdpu.org/library)

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua>)

Медіатека факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв БДПУ (5Б 308).

<http://www.psycheya.ru>

<http://www.psychology.ru>